

12 forfattere
12 tekster
2015

12 — 12

Gamle Aker

Nils-Øivind Haagensen

Maria Kjos Fonn

Tone Hødnebø

Dan Aleksander Andersen

Anna Kleiva

Maria Tryti Vennerød

Bertrand Besigye

Gine Cornelia Pedersen

Eivind Larssen

Fredrik Høyer

Ole Robert Sunde

Kristine Næss

PÅSKE+
PASJON

64 opplevelsesdager

22.3 — 24.5.15

Fra inngangen til den stille uke til 1. pinsedag. Pasjon er lidelse og lidenskap. Lidelse i møte med verdens dødskrefter. Lidenskap i møte med livets muligheter. Påske er fortellinger som former vår kultur og driver mennesket til frihet.

Påske + Pasjon – i regi av
KULT – Senter for kunst, kultur og kirke,
Oslo Bispedømmeråd, Kirkelig Fellesråd i
Oslo og Domkirkeakademiet.

Gamle Aker arrangeres av
KULT – Senter for kunst, kultur og
kirke, i samarbeid med Sentrum og St.
Hanshaugen menighet og Regionalt
Pilegrimssenter i Oslo

Les mer på
www.paskeogpasjon.no

Støttet av:
Bergesens Almennyttige Stiftelse, Eckbos Legat,
Norsk Kulturråd, Fritt Ord.
Design: Rayon

Jeg har i flere år fornemmet at det kunstneriske rommet kan gjøres større, dypere og mer komplekst, når den skrivende penn møter fortellinger som har vokst seg sterke gjennom år, ja, endog tusener av år.

12 forfattere ble utfordret til å utvikle nye tekster med utgangspunkt i Markusevangeliet og fortellinger fra Gamle Aker kirkes 900-årige historie, for å urfremføre dem skjærtorsdag kveld og natt til langfredag 2015.

Gamle Aker kirke og kirkegård fremsto som et ladet sted ved at forfatterne fikk med seg inn i skrivearbeidet seks historiske hendelser og objekter fra kirkegården og kirken:

Bjørketreet ved Falsens grav, foran kirken

Graven til Envold Falsen (1755–1808)

Himmelhvelvingen over kirkegården og byen sett fra høyden utenfor nordskipet

Obeliskene på gravstenene utenfor nordskipet

Steinblokkene i kirken som utgjør byggestenene i hele middelalderkirken

Torvald Moseids alterbilde «Den Seirende Kristus»

Allerede på den første befaring dannet det seg et tydelig mønster: Forfatterne ønsket, alle som én, å skrive om Kristus-motivet i Moseids alterbilde. Men kun to kunne, og det endte derfor med loddtrekning.

De 12 tekstene er på sine måter uttrykk for at det kan skapes noe nytt i kraft av stedet og situasjonen. Selv har jeg etter å ha vært til stede på Gamle Aker skjærtorsdag kveld og natt til langfredag blitt styrket i troen på det kunstneriske rommets overskridende muligheter. Det som skjedde opphevet nærmest skillet mellom Markusevangeliets beretning om natten til langfredag og hendelsene knyttet til Gamle Aker kirkegård og kirke.

Knut Erik Tveit
Prosjektleder Påske og pasjon

Nils-Øivind Haagensen

—
vinden og stammen og treet

Treet foran Gamle Aker kirke var objektet som Haagensen fikk med inn i skriveprosessen.

—
film fra fremføringen:
www.paskeogpasjon.no/1766



jeg blei korsfesta våren 33
keiserens plan var levende opp, død ned
ikke alt går etter planen

foreldra mine kom fra Nasaret
da Nasaret var ei husklynge i ørkenen
de bygde der, de bodde
så fikk de meg
så gikk de helt til den tomme stallen i Betlehem
og hvis du tror det er lett ferd
så kan du jo bare prøve selv
sandstormer
fjellpass
mordere og røvere i
tjue minus

etterpå satt pappa med åpen munn og lukkede øyne
mens mamma la meg til brystet

så bar de meg på ryggen helt til Egypt
for der vi var, var det ikke trygt
vi gikk gjennom sand tidlig om morgenen
og sand sent på kveld
og da vi kom fram var det på tide å dra hjem

til Nasaret
der vokste jeg opp
med ingenting
eller nesten ingenting

jeg hadde jo brødre og søstre
og vi ropte på hverandre hele tiden
og først håpte vi ikke på så mye mer enn det
enn å være brødre og søstre som ropte på hverandre
for å finne ut hvor vi var
vi spiste til faste tider
vi la oss samtidig

så begynte vi å håpe på andre ting
eller kanskje var det bare meg?
som ville rope et annet navn
et nytt navn
som måtte rope dette navnet
først lavt til ingen og meg selv
så høyere til de rundt meg
og til slutt så høyt at jeg ble jaget bort
og måtte være bare med meg selv en god stund

så dro vi til Jerusalem våren 12
vi gikk gjennom Løveporten
vi hørte korene syng
vi kjente det tunge og sørgelige i alle
og vi skrek til hverandre
og vi ba
og vi skrek
og vi var vinden og stammen og treet
vi var himmelen i tynne blader
når kommer du, spurte vi
er du kanskje allerede på vei?

så satte jeg meg i ørkenen og ventet
så satte jeg meg under trærne
så møtte jeg Judas
så møtte jeg Lukas
så møtte jeg Peter og Markus
som likte meg fordi de visste mer enn meg
samtidig som de ikke forsto meg
hvem er du, egentlig? sa de
hvor kommer du fra?

jeg forelska meg i Maria
fordi jeg ville hun skulle forelske seg i meg
jeg ville legge meg over henne
som et plaster
og jeg ville at hun skulle ligge over meg

så satte jeg meg i midten av gruppa
og fortalte historier
om hvordan leve
og hvordan tenke
og hvordan være glad
og mett og rik
på en ganske ny måte

så ble jeg forstått
så ble jeg misforstått
og så måtte jeg gjenta meg selv
på en helt ny måte

så ble jeg døpt av Johannes Døperen
i Jordanelven i 23
og så ble det ikke bedre enn det
hendene til Johannes
og vannet som slo gnister mot huden
nå brenner jeg opp, tenkte jeg
i navnet til den allmektige
så fløt en stemme over i meg,
den sa: du er mitt barn
den sa: du er mitt barn og jeg elsker deg

så våkna jeg i hagen
og igjen var jeg nettopp født og på flukt
og igjen kom jeg hjem
til ingen
og til alle
og igjen åpnet jeg munnen og sa livet
er ingenting uten mennesket
og døden ingenting
uten mennesket
og at Gud er alt
utenom mennesket
så prøvde jeg å sove videre

men så kom de
og fant meg
og de kom med våpen
og vekket meg
og bandt meg

jeg blei korsfesta våren 33
keiserens plan var levende opp, død ned
ikke alt går etter planen

2 — 12

Maria Kjos Fonn

—

Maria Magdalenas siste fristelse

Treet foran Gamle Aker kirke var objektet som Fonn fikk med inn i skriveprosessen.

—
film fra fremføringen:

www.paskeogpasjon.no/1766



Dagen hadde lukket øynene og blitt til natt, og dekket for skammen og brystene hennes når hun gikk til grava. Treet ved steinen strakk armene til siden som et kors. Hun lurte på hvilke døde forbrytere som næret treet med kroppene sine, om huden og blodet og hjertet og nyrene smuldret til jord under bakken. Om røttene strøk de døde over hodet, kilte og rusket og lugget mens greinene strakte seg mot himmelen og sola.

Hun lente kroppen mot steinen, den presset hardt tilbake mot hennes. Å røve et lik, tenkte hun, det gjør du bare hvis det ikke lenger spiller noen rolle hva de levende synes om deg.

– *Jakob*, hvisket hun til himmelen.
– *Hjelp meg å rulle denne steinen bort.*

Og steinen veltet fra huleåpningen, og hun kjente lukta av blod og våt jord, men ikke forråtnelse. Han satt innerst ved huleveggen, linkledet lå tett rundt kroppen hans, nesten like hvitt som huden. Han så ut som noen hadde revet kroppsdelene av ham og sydd dem sammen på sin egen måte, øynene falt nesten ut av hodet, han hadde spikre som giftampuller gjennom huden. Hun satte seg på knærne ved siden av ham, la hånda mot halsen. Og pulsen banket mot hånda hennes, mykt som en duevinge.

Hun måtte støtte ham som en fyllek. Hun ville stoppe ved elva, få av ham skitten og blodet, gjøre ham til den han var. Men det kunne være slanger, og han kunne ramle ut av armene hennes, synke ned i gjørma og forsvinne under. Han var fortsatt en mann, og menn var sterkere når de slåss, men tyngre når de falt.

Hjemme bredte hun ut det salte lakenet. Det hendte hun våknet om nettene av at det strøk henne som en tunge, men det var jo bare hennes egne tårer. Hun la hånda på ryggen hans. Han rykket til. Han hvisket noe på et språk hun ikke kunne, som uhell med tunga, sprekker i språket.

– Det er bare en seng, hvisket hun.

Kunne hun få Jesus til å vite det hun visste? At det lave, de gledene man fant i varmen fra en annen, var sterkere og sikrere og mer levende mellom hendene enn en eller annen gud som blunket fra himmelen?

– Jeg er hud og øyne og hender, hvisket hun.

Der var forskjellen.

Hun la munnen mot huden hans, den var våt av svette og jord. Hun hadde drukket vin med disiplene for å komme nærmere, tenkt at vinen var blodet hans: tung, bitter, fortsatt for ung.

Han hadde aldri før vært så mye kropp. Ryggen var full av sprekker, hun la tunga mot såret, og tenkte: der inne, er mennesket. Han hvisket på et språk hun ikke kjente, i søvne, eller bare våken på en annen måte, på et annet sted. Av og til tok han en pause, som om han lyttet, og så svarte han. Mykt, rolig, uten krangling, anklager, hun hørte det på melodien.

Gud kunne ikke elske ham sånn hun gjorde.

Sende ham i døden og vekke opp restene av kroppen hans til det livet han ble jaget vekk fra. Ikke engang hennes egen far ville gjort det, og han hadde gjort alt et menneske kunne gjøre mot noen. Mennesker var ille nok, hvorfor rote seg borti Gud.

Bare vær her inne, tenkte hun. Mens verden går i stykker utafør. Hva var det å være hele verdens Messias, mot én kvinnes mann?

– Jeg skal passe på deg, hvisket hun. Hun så opp mot taket, det var en løs planke, en smal sprekk opp mot himmelen.

3 — 12

Tone Hødnebø

—

Treet

Treet står helt stille, venter på regn.
Jeg legger hendene over øynene,
men treet står ikke stille. Det vokser opp av en grav,
og røttene forgreiner seg under jorden;
der ligger de døde.
Kanskje noen kan forklare meg om naturen?
Jeg gikk inn til far, noe i blikket hans
lignet underkjølt regn, han hadde glemt hvor han var,
mistet nøklene. Bladene får et mønster,
og treet ble en bjørk, en alm eller en eik.
Et frø blåste fra treet, forplantet seg.
Jeg skynder meg forbi treet inn i Guds hus.
Jesus forbannet fikentreet, frukten var ikke moden.
Treet visnet fra roten. Men uten treet
ingen dør, ingen benk å hvile på, ikke et kors.
Regnet kom. Sevjen stiger i greinene, skyter blad,
og sommeren nærmer seg.
Jeg tok hendene bort fra øynene,
lyset forandret seg; det ble dag og det ble natt.
Ser du noe? spurte far. Jeg ser mennesker.
For jeg skimter noe som ligner trær gå omkring.

Treet foran Gamle Aker kirke var
objektet som Hødnebø fikk med inn i
skriveprosessen.

—
film fra fremføringen:

www.paskeogpasjon.no/1766



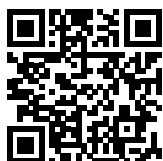
4 — 12

Dan Aleksander Andersen — Etterlatenskaper

Graven til Envold Falsen var det historiske minnet som Andersen fikk med inn i skriveprosessen.

—
film fra fremføringen:

www.paskeogpasjon.no/1766



(syn ved Envold Falsens grav, formulert med henblikk på noen sentrale teologiske problemer, som for det meste angår selvmord og den mulige ondskapen som ligger i etterligninger, her sett gjennom to vinduer i Gamle Aker kirke, men også ispedd noen humanistiske strøtanker om nødvendigheten av synd, som jo har blitt så populært de siste århundrene)

Gjennom isen for å dø som en svane, mer teatralsk
kan ikke engang komediediktere gjøre det Heldig da
at mennesket er svakt for teater og har lett for å tilgi
når loven brytes tilstrekkelig maniert Såfremt
du er høyt nok på strå slipper du unna
det verste, og bedre folk enn deg bærer kisten din
så langt de må, planter ettermælet
i vigslet jord Verre med resten av oss,
henvist til utkanten

Ser du hvordan narren bevrer foran kongen?
Han slipper med latteren; er spotten god,
venter mat og drikke, blir spøken
for grov venter lemlestelsen

Og som et heldig tegn fra oven,
i det minste for menneskelighetens del,
skyter et vridd tre
opp av graven din Du vet hva de sier: «Livet
vil bare liv og kan ikke klandres Døden
vil ingen ting og foraktes» Allikevel
er ikke skillet absolutt Du ble født i en tid
hvor unge menn over hele Europa
ble funnet selvdrepte
ved skrivebordet, boken oppslått
på en side hvor den unge Werther
erklærer sin kjærlighet til Lotte I dag
ligger kroppsdelene strødd
fordi livet ikke er et teater, ingen representasjoner
tillatt, i det minste
strides de ulærde Alt som er igjen:
manifester

II

Var du en av disse som pynter seg først
som kler seg i den fineste skjorta, pusser støvlene
og slipper taket mens du knuger bestefars gamle ur?
Eller forlot du verden som du møtte den?
Klærne brettet pent inne ved bredden, i frakkelommen
et sirlig skrevet brev til de nærmeste
Om du da ikke var en av disse nedstyrtede
vi noen ganger ser, en
som ikke kan vente

Løp du gjennom snøen, rev
den kalde luften i lungene, skulle du ønske
du hadde noe å varme deg på
før du kom frem, skled utpå, slapp deg ned?
Hadde du husket å kysse barna, husket å omfavne kona,
holde dem tett nok til at du fortsatt kjente det,
men løst nok til at det fortsatt kunne være en mandag?

Hvem er du som halser gjennom skogen? Jeg ser deg
Hadde du ikke løpt så fort, skulle jeg felt deg og tatt deg med tilbake
Hva ser du for deg, en lang søvn for et slitent hode?
Hvilken hvile venter på bunnen av tjernet? Hvor
tror du egentlig du skal?

III

Se på vinduet i kirken her; det
som fremstiller den seirende Kristus Han
gikk også inn i døden, men omgitt
av venner og fiender Du ble tynget ned
av dine egne klær i det kalde vannet,
uten hjelp, ingen Simon, ingen tilskuere

Og riktig nok har det ofte blitt diskutert
om botsgangen er en kristen handling,
om vi skal etterligne Ham, straffe oss selv,
men se på vinduet der, det med glassmaleriet:
Det som utsmykker kirken! Vi har alltid kranglet
om ondskaper i bilder Er det ikke også en synd
å forskjønne Herrens naturlige lys?

Den filtrerte solen som treffer
kirkegjengerne er, som bildet,
en etterligning av Guds vesen Drep deg selv
Dø i fred Ennå
vet vi for lite om det meste

IV

Men se på vinduet der!
Det som vender mot soloppgangen
Det har ingen farger Slippes ikke lyset inn
slik alt (etter alle solemerker) er tenkt? Jeg vet ikke

For bare femti år siden håpet vi
at astronautene på måneferden skulle skimte Gud
og i avisene fikk selvdreperne fordekte nekrologer
I dag setter vi liten til sorte hull
og tvinges til en større humanisme
Månen er et steinkast, og universet
større enn noensinne
I dag er det opp til hver enkelt
å holde armageddon

Dette sier jeg dere: I dag
virker en religion uten selvmordere på alle plan
som en selvmotsigelse

V

Du hører ikke til her,
men hvem hører til
i en svikerfri kirke?
Hvem hører til
i en dydig verden? En gal pave sa:
Etter døden må alle vente like lenge
på dommen, ja, selv martyrene!
Hvordan skal man da oppfordre menneskene
til rettferdighet i livet? Jo lenger unna
straffen er, jo vanskeligere
å opprettholde orden, derfor så viktig
å bevare hurtigkøen
til Helvete Men jeg kjenner flere
eller nei: Jeg kjenner mange som har prøvd
å ta sitt eget liv, noen av dem
har allerede sonet straffen
livet igjennom, og enten
har de blitt reddet og overlevd, hvis ikke
det er et tegn, vet ikke jeg,
eller så har de gått den endelige botsgangen
Herren selv ville unnsnippe Se på treet
som skyter opp av graven!

VI

Jeg skar en venn ned fra treet
Jeg trakk en annen ut av bilen, la press
på en tredjes blødende sår De sier:
Om flengene er dype nok
skal du dytte tøyestykker inn og forbinde med egne klær
Ikke bry deg om infeksjonene; la trenet helsepersonell
ta seg av slikt Jeg dro en venn
opp av vannet, bar en venn
inn i ambulansen Han hadde tatt
en overdose av kuren Jeg kjenner ingen større frykt
enn å slippe taket, ingen større velsignelse
enn medisinsk kull

En venn av meg bommet da han skulle blåse hodet av seg
Nå mangler han underkjeve, det er vanskelig å be
En venn av meg satte fyr på seg selv
Politiet slo ham ned En venn gikk ut i skogen
En jeger førte ham hjem En venn av meg
bar et kors for en venn av seg
Noen tror at han, ved en feil, selv endte opp som korsfestet
for siden har ingen sett ham

VII

Se på treet der!
Det som skyter opp av graven!
Kjenn på knoklene dine
under bakken Har jorda
knust kisten, er ribbeina og hodeskallen
tredd på røttene som smykker? Hva betyr dette treet
og hva skal vinduet mot soloppgangen gjøre
annet enn å la seg gjennomstrømme av et uforfalsket lys
som for alt vi vet kan være nåde?

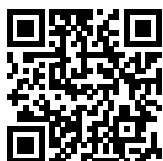
VIII

Hvem er den etterlatte? Hvem er
han som følger svanen, stopper opp
ved bredden, roper stemmen hul og vender hjem Hvem er
begråteren og nedskriveren? Du vet hva de sier:
«Vel er presten prest og går i kjole, men
uten klokkeren kommer ingen til kirke.»

Anna Kleiva — Kyrkjegardsscene

Graven til Envold Falsen var det historiske minnet som Kleiva fikk med inn i skriveprosessen.

film fra fremføringen:
www.paskeogpasjon.no/1766



Kråkene raudnar i solnedgangen, dei sit som tuer i trekronene.
Brannen i dei når dei krar.
Mørkret fell over byen.

Skuggane. Heng seg i alt som stikk seg ut. Tøyer seg over marka.
Skuggen i deg. Du er kva som helst.
Langs vegen. Utfor skråninga.

Skuggane heng i pistrete greiner, piskar grunnen.
Varm og våt går vinden.
Gjennom kroppen.

Mørkret legg seg. Drukningssdød.
Skuggen i deg.

Du er ingenting.
Du fjernar deg sjølv.
Glir over og er uskiljeleg frå mørker.

Skjelv i hjernen, febrile byks. Kortslutningar.
Pust renn ut av deg.
Du renn ut med tidevatnet.

Manien i deg. Fingrane.
Kvitglødande iver. Ilar over papir.
Og kroppar.

Denne lysande lysta. Til det heile.
Arbeidet. Menneska.
Og motsatsen. Du rasar gjennom romma.

På spisskammerset blir du ei rotte.
Eller mindre verdt. Pilar ut av huset.
Vinden fløymer inn i kroppen, grå.

Nede ved hamna svermar rottene.
Ein skugge snik langs veggen, langs vasskanten.
Mørkret ligg og skvulpar.

Hjernen som vrenger seg. Komikk og lovttekster.
Brukne i halsen og kasta opp på bakken.
Du tømmer kroppen for meining.

Du fjernar deg sjølv.
Hjernen utfor skråninga.
Motet funne på botnen.

Brannen i deg. Når du senkar deg i vatn.
Fresande glo.
Lungene som svir.

Maria Tryti Vennerød

—
Påskenenatt

Himmelhvelvingen over Gamle Aker kirkegård var objektet som Vennerød fikk med inn i skriveprosessen.

—
film fra fremføringen:
www.paskeogpasjon.no/1766



OM DØDEN FØR OPPSTODA,
ELLER JONAS I GETSEMANE,
ELLER OM KORLEIS EIN GUDS UTVALD KUNNE HAMNA I FISKENS BUK

I fiskens buk

1

Når eg ser veggen som kvelvar seg opp bak meg
og over meg:

Når eg ser glimene av lys som sakte strupest
i mørkets kverv:

Nettet av årer og fibrar som tettar seg saman
mot himmelens bukhinne:

Mønsteret av porer
som gøymer meg frå verda

Då forstår eg kvar eg er kommen

2

Her er eg

Det er sørgeleg

Men her er eg, på havsens botn, i fiskens buk
og lyset trenger kanskje gjennom, utrøyttelag

Nokre gonger sterkt, andre gonger mjukt
Men at lyset eg prøver å skildra, berre er noko eg så vidt
skimtar
eller skaper
Langt borte

3

Eller blodraudt.

At sjølve kjøtveggen rundt meg og i meg
Er svart

4

Eg er i djupet, no

Alt er fisk

Slukt av kvalen, svelgd i havet, kvelt av mitt eige hovmot
Eg er der dei kjem, dei som ikkje høyrer deg, Herre! når du kallar
Dei som ikkje høyrer
når du ber

5

Eg var din utvalde
Eg er
Eg var

Eg er heilt spesiell

Korleis kan det ha seg,
at du, som valde meg
til å vera din utvalde,
sende meg hit?

Berre fordi eg har særlege kvalitetar
Særlege innsikter og utsikter
Særlege rettar og plikter
Berre fordi eg er betre enn alle andre –
Må eg straffast til evig pine
fordi eg er så klok?

Fordi eg er betre, skal eg straffast verre
Fordi eg forstår
at eg ikkje klarer å forvalta
din herlegdom

6

Eg flyt mellom halvtygde krabbar og halvfordøydd fisk
manetar i oppløysing
og krill
Som ikkje kriblar
eller sym lenger

Og stanken er sterk,
uuthaldeleg,
Og i svartaste havet utanfor
er håpet forsvunne

7

Ikkje som eg vil, berre som du vil, Herre: men det er trongt her!
Klart det er trongt
Viss du kunne gitt litt meir plass

Eg forstår eg har svikta
Eg har svikta
Eg har ikkje –

Herre, om berre du kunne ta dette begeret frå meg
Eg forstår eg må vera her, som din fange, for eg er spesiell.
Eg har eit heilt spesielt kall og ei oppgåve.
Kall det eit ansvar.
Eg er eit førebilete –

8

Eg vil tømme begeret, dette begeret, eg skal drikka, visst skal eg,
Eg drikk, eg står og held dette begeret, eg brekker meg, eg klarer ikkje
Eg klarer ikkje, Herre, å svelga denne safta
Som du har gitt

Og denne tvilen, denne piskande angsten,
denne nagande evnen til sjølvkritikk og refleksjon er det som adlar meg,
kvar einaste dag.

Eg forstår at eg må vera din fange, Herre.
Det er prisen for å vera Profet.

Bøn om nåde

9

Tilgi meg, Herre.
Kan eg få ny sjans?

Eg kan ta all verdas vondskap
på ryggen
Eg kan ta all verdas faenskap
På meg
Krig og fornedring
Mangel på rettferd
Menneskas sviktande sjel
Viss det er det du vil

Ja Gud!

Og eg kan møta urett
Og eg kan møta forakt
Og det skal vera rett
For eg er sterk

Men Gud
Trur du dei toler det

Tvil

10

Toler dei meg, viss eg seier dei er syndarar
Toler dei meg, viss eg seier dei har svikta
Toler dei meg, viss eg seier sanninga om menneska
At enden er nær

11

Vil dei ikkje berre håna meg og seia:
Kven er han?

Kva er han
slags Profet, som kjem med dommedag

Kven er han
Til med heilag mine, å forkynna truslar vi har høyrte før
tusen gonger?

Vil dei ikkje berre seia:
det blir for lettvent
eg kunne sagt det sjølv
vi veit han har rett, men det blir for lettvent

Vil dei ikkje seia:
Det blir for tannlaust,
hyklersk, sjølv godt,
kjedeleg, politisk korrekt

Pietistisk, presteleg, forfengeleg
FORDI VERDA ER IKKJE SÅ ENKEL!

12

Ikkje som eg vil, berre som du vil, Herre
Men

Toler dei meg, viss eg seier dei er tilgitt?
Toler dei meg, viss eg fortel om ny sjans?
Toler dei meg, viss eg døyr for syndene deira?
Og seier det er påske?

Lovnad

13

Havet har sugd alt håp
Havet har tatt all luft
Havet har tatt opp i seg varme og plast
Og er mett

Havet har fått nok
Havet vil ikkje meir
Havet er kvalmt, det brekker seg
Held ikkje på føden lenger

Gud
Eg saknar den tida då vi var saman

14

Havet har svelgt nok, vil spy rotenskapen opp igjen
Og kvalen, kvalen vil spy meg opp igjen

Herre
Eg er fødd under ei stjerne
Eg gjer kva som helst

Herre
Herre, høyrer du

Eg er klar
Eg gjer det, viss det er det du krev

Herre
Vi to
Kan aldri bli likeverdige
Men eg må bli på høgde med
Min eigen skjebne

Viss du verkeleg meiner at det skal ligga på meg
å redda
menneskeheita
Ja då kan ikkje eg seia deg imot

Fisken spyr profeten opp igjen

15

Eg kjenner korleis kreftene samlar seg
nederst i buken
Musklar i svære buntar,
snører seg saman,
Gjer seg små,
og klare for med enorm kraft, å spytta meg opp igjen

På land

16

Her er eg, Herre
Sei meg kva eg skal gjera.

Bertrand Besigye

—

Mot blåhvelvet

Kirkespiret dirrer mot blåhvelvet over byen.
Hvert gresstrå ved kirken kirkespires mot blåhvelvet.
Ved kirken kirkespires mennesker mot høyder.
På kirkens minnelund minnes mennesker
At også mennesker er spir som spidder oppover.
Mot luftrommet som danser frå ås til ås over hustakene.
På minnelundens grønnhvelving av gress.
Under himmelrommets blåhvelving av luftromsmakt.
Ikledd en munkehettete hettegenser.
Avgir jeg et kyskhetsløfte om
Å aldri parre meg med noen for penger.
På minnelunden kan to elskende som kysser
Brått kjenne at selve kysset blir et kirkespir.
Som skytes oppover i et kirkespirspidd.
Mot blåhvelvomfavnelens ladninger.
På en minnelund, kan hver tanke og hvert kyss
Og hvert gresstrå, plutselig vendes oppover
Mot hvelvinger, i kirkespirspreng.
Inntil byen bortknipses.

Himmelhvelvingen over Gamle Aker kirkegård var objektet som Besigye fikk med inn i skriveprosessen.

—
film fra fremføringen:

www.paskeogpasjon.no/1766



8 — 12

Gine Cornelia Pedersen — getsemania

blå natt
trær som glinset
oliven, dadler, fiken
tornene
glinset
disneybibelsk
askepott- snekkeren med sandalene
sendt fra herren
i den blå natten;
krampegråt
barnegråt
barnetro, all tro
hele natta, og hanen galte
galte som bestilt
peter bestevenn, pekte som bestilt
alt som bestilt
gutten:
skal jeg dø nå?
var det sånn det skulle bli
jeg visste denne dagen skulle komme
men at det skulle føles så opprivende var jeg ikke klar over
denne angsten kunne jeg ikke forutsett
dette tok meg på senga, det må jeg ærlig innrømme
fader vår, du som er i himmelen
gi meg litt mer tid, er du snill
jeg har akkurat fylt tredve
jeg har ting jeg vil utrette
vær så vær så snill
jeg har akkurat kommet i gang
hvorfor er du så streng
tyrannpappa

Himmelhvelvingen over Gamle Aker
kirkegård var objektet som Pedersen
fikk med inn i skriveprosessen.

—
film fra fremføringen:

www.paskeogpasjon.no/1766



jeg er så sint på deg akkurat nå, at jeg tviler på at du er der
jeg tviler, jeg tviler, jeg tviler
si noe da, svar meg i det minste
JEG TVILER
PAPA
ICH HABE ANGST
(river seg i håret
hytter med neven mot hvelvet
munnen som et gap mot hvelvet
gap mot gap)
så;
lyn fra klar himmel
jomfru maria gråter blod i et kapell i mexico
som en røst elevvert gjennom et sort hull
rungende, høyfrekvent:
JESUS
ikke hiss opp faren din
du slipper billig unna alt
som eksploderer vil til slutt implodere
og en dag
i fjern fremtid
ingen vet når
vil alt bli svart
festen er over, nå skal du hjem
her har jeg redd opp en seng, trygg
her henger erkeengelen gabriel innrammet over sengen din
intet å frykte
har du ikke snekret deg ferdig, gutt?
vil du heller være der nede
reke rundt i dødsangst resten av dagene
og aldri
aldri vite
nei, jeg sier eder
eder og sort galle fyller menneskene
kom deg hjem

portalen åpner seg på den gule dagen
lukker seg om førti dager og førti netter
hva du gjør blant folka da, opp til deg
tryll i vei, lag en fest, by på deg sjæl
så
nå, i natt, skal du holde ut
i morgen er dagen, og dagen nærmer seg gul
la hamrene falle, dømme
de dømmer seg selv
gråt hvis du vil, men tårene bortkastet
nå overlater jeg deg til natten, den blå natten
i morgen skal du hamres inn i paradiset
slikk tornene rene
la tårene renne
fikkene glinser for deg

krokrygget fortsatte dødsnatten
fader vår inn i horisonten
frels oss
også

Eivind Larssen

—

Om det bestandige

Steinblokkene i Gamle Aker kirke
var objektet som Larssen fikk med
inn i skriveprosessen.

—
film fra fremføringen:
www.paskeogpasjon.no/1766



I et nylig tømt gravkammer
en kirke

I et rom som dette har jeg tenkt meg «kirke» som stemmer i stein
kirke som «hulrom»
hulrom som «dikt»

I et rom som dette kan jeg tenke meg «bestandig»
jeg sier «et eneste langt nå»
ser for meg et varig «alltid»

I dette har jeg tenkt at «før» og «etter» finnes
mer enn «jeg»

Jeg har tenkt meg «beskyttelse»
sier «innestengt» bak de tunge steinblokkene

I et rom som dette sier jeg takk
jeg sier «ja, Herre»
aldri nei

I et rom som dette kastes alt alle ber om tilbake som ekko
ikke diskret slik treverk svelger unna lyd og glemmer
nei, steinen holder støyen frem
peker mot den
sier «Se hva dere ber meg om»

I et rom som dette har jeg tenkt meg «piskeslag i huden»
trekorsets vekt og sanger om evig frelse
jeg har tenkt «langsom pinsel»
og øyet til et dyr idet det sluttet å være dyr

I et rom som dette har jeg tenkt meg «gravkammer»
har tenkt «den stillestående luften like over nesen»
plutselig satt i bevegelse i løpet av natten

I et rom som dette har jeg tenkt meg omgitt av «uendelig»
fornemmet punkter av tid og steder jeg aldri skal se
undret hvordan man kan prate om «dette» livet

I et rom som dette tenker jeg meg «stille»
tenker meg lydene i en verden uten oss

10 — 12

Fredrik Høyer

—

To glassmalerier i Gamle Aker kirke

Torvald Moseids glassmaleri, «Den seirende Kristus», var objektet som Høyer fikk med inn i skriveprosessen.

—
film fra fremføringen:

www.paskeogpasjon.no/1766



1.

Noe skjer, –
jeg ser ned, du ser opp,
tung, kald
når jeg står her
og legger kinnet mot
vindusglasset
mellom oss
som beskytter mot det feberaktige
utafor
i jorda og vinden

Noe er iferd med å skje!, –
jeg ser bort, du ser dit,
på fargene,
de strålende og fine fargene,
som om ikke noe har skjedd, som
glassoverflaten på skjermen med scener fra en annen verden som
aldri har skjedd
kan komme når som helst
som
å stirre på hjørnet oppi gata vi venter på at bussen skal runde, med mørkerøde
solbrilleglass foran øynene,
trøtte av å drømme
ser du
uten å skjønne
det lyse opp i mørket
i en utydelig glipe,
et bilde
som med ingen ord forteller om det ordløse
vi ikke kan høre

2.
Noe kommer til å skje, –
du ser ned og jeg ser ut,
der oppe
som om bare dagen
kan skje
og nå kan vi bare forestille oss det, at han
strålende, med
en rund glorie av lyset
laget av pausen mellom tankene
ingen her kan romme,
ikke eie
og ikke late som
idealet med rød glasskappe
av blod
og en fot skinner på vannflaten som sprøytespisseblanke sko
(rekker ut en hånd som hjelper noen (en annen, han er blå) fra å drukne, Peter, kanskje, eller no')
og smiler
og smilet sier at å tvile er å tro,
står der som
en overbygging eller en bro,
en åpning
som liksom skal være større enn seg selv,
fordi den skal minne oss om at vi er større enn oss selv
her, i kveld
og vise oss at nåde er

noe som kan skje, –
at du ser meg og jeg ser deg,
en annen meg, en annen dag! – men alt på en speilblank overflate
som huser alt utenfor,
en fargeklattgrå søledam
på veggen der oppe
som bunner ut i verdensrommet
vi må lete i, etter en fisk dypt nedi vannet
et glimt
av noe større enn jeg trodde
nedi havet
av det sansende
av det sannsynlige
av det ubeskrivelige
av det sunne og hele og helende
og bare det minste, bare det minste, øyeblikks gjennomsiktighet
før alt har gått tilbake til å bli kompakt
og trangt
og mørkt

11 — 12

Ole Robert Sunde

—

Den seirende Kristus i Gamle Aker kirke

Sunde fikk med seg to objekter inn i skriveprosessen, obeliskens og Torvald Moseids glassmaleri «Den seirende Kristus».

—

film fra fremføringen:

www.paskeogpasjon.no/1766



På bunnen av kirkeskipet, så å si, i dets østvendte apsis, bak alteret, befinner Torvald Moseids glassmaleri seg: Den seirende Kristus; det er et svært smalt og langstrakt glassmaleri, og ytterst enkelt, ja, rett og slett luthersk i all sin prakt, om enn denne romanske kalkkirken i rundbuestil, treskipet steinbasilika, opprinnelig var papistisk, er den nå protestantisk, og det eldste stående bygget i hovedstaden.

Den seirende Kristus – uten nagler, uten synlige sår, uten likkledet – som fikk graven til å briste etter all viraken med nattverden, Judas grusomme svik og kyss, sverdslaget til en av dem, som det står i den gode boken, slik at en av vaktene mistet øret, tilbake-helet av Kristus, uten å nevne hvem av dem som utførte ugjerningen, deretter Kristus sin bønn om å slippe korsfestelsen, all den stund han var livredd; og det som står i Markus 14, 36 er dypt bevegende: «Abba, Far! Alt er mulig for deg. Ta dette begeret fra meg! Men ikke som jeg vil, bare som du vil».

Vi kan resten av historien; Peters trefoldige fornektelse, Judas' selvmord og tilfangetakelsen av Menneskesønnen, den romerske centurion som pisket Kristus, tornekronen, forhøret til Pilatus, og at landshøvdingen toet sine hender og slapp fri Barabbas; derbak via dolerosa, naglingen og korsfestelsen og Jesus Kristus sine siste ord på korset, langfredags utmattende død sammen med de to røverne, så nedtakingen av rådsherre Josef fra Arimatea, deretter liksvøpet, gravleggingen, før han trosset døden og sto opp, som det står, og traff disiplene, slik som den vantroe Thomas, som måtte ta på og se på hans sidesår, ettersom Thomas ikke kunne tro at han var den seirende Kristus.

Moseids glassmaleri – den leptosome og beskjedne Kristus med den høyre armen løftet; pekefingeren og langfingeren ikonografisk synlig ettersom den seirende Kristus er Guds høyre hånd, i den venstre hånden holder han pentagrammet som en klode, eller den femkantete stjernen; Moseids Kristus er i et fargerikt kostyme, alvorlig blekfjeset, øyentrøtt med en luelignende glorie – er som en lysstripe av håp i bunnen av kirkeskipet, hvis ikke i fronten som et spyd; kirkens indre obelisk, fra gresk «obelos» som betyr spyd; skipets lysspyd, felt inn i veggen som en åpning eller fold, som kristendommens fold av lys, om nåde eller håp for alle de som bærer tungt, for alle de som fortviler i deres daglige, mørke Getsemane, venneløse, forlatte og overgitte; helt på bar bakke, og som i nødens stund ber for sine liv.

Det er jo Jesu lære om nådens utstrakte hånd, til og med der hvor alt er på sitt mørkeste, så finnes det, blir han sitert gjentatte ganger på i evangeliene, en fold av håp, som gjemt, nesten, innerst i Gamle Aker kirke, Moseids glassmaleri om den seirende Kristus; det må være ett av de minste glassmaleriene jeg noensinne har sett i en kirke; så lite overveldende at dens smålåtenhet, som sagt veldig luthersk, og in mente så har jeg nettopp vært i domeni i Milano, vokser og på sin enkle måte bekrefter at vi aldri slutter å håpe, ettersom det ikke er hjertets omfang det kommer an på, men at vi har et hjerte, og for de som ikke tviler på at den seirende Kristus er sannheten og livet.

12 — 12

Kristine Næss

—

Kravene til Kristus

Torvald Moseids glassmaleri, «Den seirende Kristus», var objektet som Næss fikk med inn i skriveprosessen.

—
film fra fremføringen:

www.paskeogpasjon.no/1766



Jeg vet noe dere ikke vet. Slik ser dere meg. At jeg er nærmest gud. Slik en mor er. Hun som ser alt, vet alt og kan alt. Dere lener dere tungt til meg, tilbedende. Men herregud. Det er bare tro, for jeg er selv det uvisse. Dere vet ikke hvordan det er. Detaljene. Frostriene, magesmertene. Diaréen som trenger gjennom bleiene og ned i lakenet. Flaksingen i brystet, den tørre svulmende tungen. Jeg klager, men sier ingenting. For sier jeg ordet, kommer ordet hit. Jeg løfter meg selv opp etter håret. Smiler. Jeg beroliger de engstelige stemmene som mumler ved øret mitt. Hendene som glatter og klapper og plasserer ting på nattbordet. Hårbørste, fuktighetskrem og leppestift. Men jeg vil ikke bli klappet. Ingen får ha meg som de vil. Så så, sier jeg. *Om hundre år er allting glemt.* Slik trøstet jeg barna da de var små. *Alt går over. Det blir noe stort av deg.* Det sa jeg. Og de strålte. Og de trodde. Og de tvilte, grunnen skalv under dem. *Man må ha noe å falle tilbake på,* sa jeg da. Og de falt. Jeg forsto ikke hvorfor, jeg gjorde feil etter feil. Man skal ikke sende noen opp i høyden før de kan klatre. *Det blåser på toppene. Der er tomhet og jag etter vind.* Jeg kunne ikke reise meg der, jeg vaklet, det suste, jeg var redd. Men herregud. Hvorfor sa jeg til barna at de måtte falle?

For slik var min tid, slik var jeg. Jeg fortalte dem om synene mine og sa at de var sanne. Men jeg vet ikke. Det var sant at jeg så ting, men hva hjalp det dem? De trengte verden der ute, ikke min her inne.

Fra sengen ser jeg sandalene stå i solvarmen ute på gulvet. De blankslitte sålene har mørke avtrykk etter sandete, svette tær, jeg ser fingrene mine feste remmene. Så trygg en havn i morgensol. Jeg ser i jesu tid sier jeg ut i det tomme rommet, for hjemmehjelpen har gått, men jeg ser vinden som viser seg på veggene, der gynger skyggene fra greiner, trærne i hagen. Jeg er alene, men jeg kan kjenne de varme sålene under føttene, for vet dere ikke det, at to kan være en, og en kan være flere. Jeg har løpt som en vind, og løper fremdeles *som Jesus rasende i den tørre sanden: min gud hvorfor har du forlatt meg.* Hvilken idiot tror at det finnes gode grunner til å bruke opp et barn, jeg kan ikke ha en slik gud, jeg er alene, som barnet på vei hjem og hjemme venter mamma, og barnet forstår ikke tungsinnet, hun tror det ekle hun føler er trærne selv, vinden, fargen på husveggene, den tørre veien.

Barna ser på meg. Jeg som var varmen. Ikke gå. Ikke gå fra meg. Luftdraget etter kroppene deres, jakkene, kåpene. En gang var det meg som gikk. Frem og tilbake, lett på foten. Har de kanskje glemt det. Jeg kom med blomster og suppe til de skrøpelige, gamle og syke, og de rørte ved armene mine, klærne. "Er det deg, da, jenta mi, er det virkelig deg?" Ja, det er meg, det er meg.

Jeg sto bøyd over blomsterbedene. Sola en nagle i nakken. Svetten rant under armene. Gresset tørket og jorda sprakk. Det var også duer og jordrotter, klegg, pollen og tunge humler. Jeg vet ikke hva jeg tenkte på. Det var mer enn bare livet, og det kom regn. Jeg vil ikke over.

Hvite laken og hvite dyner. De kommer med latexhansker og salve, lunkent såpevann og sprit til å rense sårene. De åpner vinduene, føttene mine ligger prisgitt den kalde luften, hysj, sier de, ikke hyl sånn, men jeg kan ikke røre beina, dyna henger over en stol, og de kommer med vannet, nåler av is. Jeg ser meg rulle ut av sengen, hodet dunke tungt i gulvet, jeg ber dem om remmer, kan dere ikke binde meg fast så jeg ikke faller?

Jeg vil hjem. Hver fugl ga lyd i rommet. Og der var mor. Og der var far. Og der var søsknene. Barna viser meg fotografier av dette. Så rart, sier jeg, der er de jo, der er de virkelig. Mens jeg er her alene. Henger i en tråd, klager jeg. Barna ler forlegent. Men det er korsfest, mumler jeg, huden sprekker, kjøttet svikter, det er ingen vei utenom. Herregud, alt er jo nøyaktig som før. De krevde og krevde. Far og mor og de. Jeg var noe for meg selv. Så stor ei jente. Men jeg skulle ikke stikke meg fram.

Barna er voksne og vil sende meg over. Skal de bare stå der, rundt sengen min? Jeg spør dem etter tur: Når kommer dere alle sammen, for å stå der? Men får jeg svar, nei, de viker. Er du redd, spør sykepleieren. Det kan jeg ikke svare på. Det er for mye liv i ordene.

Jeg var så redd at veggene smuldret. Det var fryktelig. Men hva var jeg redd for? Trær var det eneste som var der. Fuglene fløy mellom dem, og solstrålene skar inn over mose. Jeg så ingen mennesker. Har man ingen vegger, så har man ingen. Jeg var redd for det som ikke var, og det som kunne komme. Å, far, dette vil jeg ikke si om stemmen din: Jeg lengtet etter å høre den, men da du snakket fikk jeg vondt. Jeg var bare ei lita jente. Hvordan kan dere kreve døden av meg. Herregud, hvordan har jeg rotet meg inn i dette, at munnen ikke vil ta imot maten, og halsen ikke åpne seg. Hendene ligger tungt under teppet selv om jeg kjenner dem fekte og gripe. Herregud, det er jo meg!

Som mor var jeg barn og forlot ikke huset, men jeg var også mor, og huset. Jeg forsøkte å tyde tegnene for barna. Det som var galt og det som var rett, det gode og det vonde, de store ting. Alt som var smått og sånn passe, hoppet jeg over. Mennesket er svikefullt, sa jeg. *Men håpet er lysegrønt. Man vet hva man har, men ikke hva man får. Still deg ikke så lagelig til for hogg.* Dette var det jeg visste.

Å, se, ripsbusken i morgendis. Hvor mange grader er det? Under ti. Er det ikke hunden jeg hører gå over gulvet? Jo, det lukter våt hund. Og Elin har begynt med sigaretter, det er en styggedom, og for en stank. Men nå sluttet hun visst igjen. Jeg trengte en mann ved min side, og han var der i femti år. Like lenge som en sommer. Alt er likt og alt er forskjellig. Pusten svir. Pumpa går. En dag gikk, og den neste, og noe lærte jeg barna mine, og noe ikke. Jeg tør ikke se, og jeg tør ikke si det, men vi var alle barn i huset, og slik skulle det ikke være, men slik var det. Men så høyt har ingen elsket dere barn som jeg og far.

La de små barn komme til meg, sa jeg, og de kom. De små og jeg var alen av samme stykke. Jeg var deres vokter, og jeg hadde sverd, ordene var blanke, og barmen ferm.

De har sendt meg på sykehjemmet. Men dette er ikke slutten, sier jeg, ikke på langt nær. Neida, sier de og gir meg blomster og kake, medynk medynk, men du kan ikke komme hjem på en stund, nei, nå kommer du ikke hjem mer, sier sykepleieren. Da roper jeg på mamma.

Ta det med ro, sier de, det er ikke riktig ennå. Men snart. En av de nærmeste dager. Med utsettelsen følger morfin. Så ligger jeg her og hører småfuglene i buskene utenfor. Snøen er gått, og enda er det ikke påske. Det er ikke lenge igjen for besøksstolen med det nuppete lilla trekket. De røde rosene i vasen. Nattbordet med gul saft i et glass jeg ikke greier å løfte. Summingen fra den elektriske pumpa som henger på sengegjerdet. Nå skal jeg hjem til mamma.

Jeg er ikke gud, heller, sa jeg til dem, jeg vet ikke alt og tåler ikke alt, jeg er et menneske. Men det var galt av meg, for de trengte noe større, en guds oppgave og jeg greide den, men stykkevis og delt, akkurat slik jeg har vært. I all min tid. Men hva er fullt og helt? Det som er borte og det som skal bli

men barn var jeg og barn ga jeg og barn er alle tings målestokk og det eneste som kommer før og etter og alltid blir

Dere tror kanskje at det er min stemme dere hører, men det er det ikke. Likevel er den min. Et av de sju mysterier. Nå lurte jeg dere. Hvem har sagt at det finnes mysterier og at de bare er sju? En for hver dag vi våkner med sandalene på

og nå er vi uten. Han er like redd han som jeg, for nå vet vi det

K
NFALLENHET
STASE
NE
EDE
ELSE
RSONING

www.paskeogpasjon.no

PÅSKE+
PASJON